

Το ανθρώπινο πρόσωπο αποτελεί δυναμικό γίνεσθαι (Άγγελος Αλεκόπουλος)

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Δεύτερη πολύ βασική θεολογική αρχή είναι η θεώρηση του ανθρώπου ως προσώπου. Η αρχή αυτή εκφράζει περισσότερο από οτιδήποτε άλλο την κατ' εικόνα Θεού δημιουργία του ανθρώπου. [\[1\]](#)

Η Ορθόδοξη αντίληψη δεν είναι ατομοκεντρική τον άνθρωπο δεν τον βλέπει ως άτομο με συγκεκριμένες πράξεις, δικαιώματα, υποχρεώσεις. Είναι

προσωποκεντρική ο κάθε άνθρωπος κατανοείται ως σχέση κοινωνίας. Το πρόσωπο δεν είναι αυτονομημένο, αλλά δένεται με την οικογένειά του, τους συνανθρώπους του, την ευρύτερη κοινωνία, την Εκκλησία, τον Θεό.^[2] Το ανθρώπινο πρόσωπο δεν αποτελεί στατικό δεδομένο, αλλά δυναμικό γίνεσθαι.

Η γέννηση του ανθρώπου και η ανάπτυξη του εκφράζουν κοινωνία. Το πρόσωπο δεν νοείται ως απομονωμένο άτομο, γιατί υπάρχει πάντοτε εν κοινωνία.^[3] Βασικό συστατικό του προσώπου είναι η ελευθερία του αυτοπροσδιορισμού όχι μόνο στην επίγεια ζωή του, αλλά και στην αιωνιότητα.^[4] Το πρόσωπο υπονοεί την εκστατικότατα της ύπαρξης, δηλαδή μία κίνηση προς κοινωνία που οδηγεί στην υπέρβαση των ορίων του εγώ και επομένως στην ελευθερία.^[5] Η ελευθερία του ανθρώπου όμως, είναι ανάγκη να υπερβεί την κτιστότητα της φύσεως του, η οποία εξ αρχής υπόκειται στον θάνατο και στην φθορά. Η μόνη δυνατότητα υπέρβασης της κτιστότητας είναι η θετική ανταπόκριση του ανθρώπου στην υπαρκτική κλήση του Θεού. Η κοινωνία με τον τρόπο ύπαρξης του Θεού, σώζει τον κτιστό άνθρωπο από τα δεδομένα όρια της ύπαρξης του, αποκαθιστά την ακεραιότητα και πληρότητα του είναι του, δίχως να κινδυνεύει να επιστρέψει στο μηδέν, από όπου αναδύθηκε η ύπαρξη του.^[6]

Σύμφωνα με τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Περγάμου κ. Ιωάννη Ζηζιούλα στην μελέτη του: *Από το Προσωπείο στο Πρόσωπο*, « Ο σεβασμός προς την «προσωπικότητα» του ανθρώπου είναι ίσως το πλέον σημαντικόν ιδεώδες της εποχής μας ».^[7]

Η ποιότητα και ο βαθμός της ελευθερίας του προσώπου στην αιωνιότητα εξαρτώνται άμεσα από την χρήση της ελευθερίας, δηλαδή της άσκησης του κατ'είκόνα, της βουλήσεως του στον επίγειο βίο.^[8] Ανάλογα με τα έργα του ο άνθρωπος αφήνει ή εμποδίζει την αρχή του Προσώπου να προβάλλει μέσα του. Οτιδήποτε εμποδίζει τη μόρφωση της αρχής του προσώπου στον άνθρωπο άρα και την πορεία του ανθρώπου προς την Θέωση, δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό από την ορθόδοξη ηθική. Η αρχή του προσώπου νοηματοδοτεί και επαναπροσανατολίζει τη βιοηθική αρχή της αυτονομίας.^[9]

Η αυτονομία για την ορθόδοξη θεολογία δεν σημαίνει αποδοχή της εκπεσμένης κατάστασης του ανθρώπου ούτε ότι ο άνθρωπος πρέπει να συμφιλιώνεται και να εναρμονίζεται με αυτήν την κατάσταση, σε σημείο μάλιστα που να την εξιδανικεύει. Στην αρχή του προσώπου μπορούν να βρουν το αληθινό τους νόημα και να μην εκφυλιστούν και η αρχή της αυτονομίας και η αρχή της αξιοπρέπειας. Ο κατ'είκόνα του Θεάνθρωπου Χριστού άνθρωπος είναι το μέτρο των πάντων. Η αξιοπρέπεια του σε καμία περιπτώσει δεν μπορεί να σχετικοποιηθεί.^[10]

Η ιδιαιτερότητα της αρχής της αυτονομίας από την χριστιανική σκοπιά βρίσκεται στην υπερβατική προοπτική της. Και αυτό προκύπτει από το βασικό γνώρισμα του ανθρώπου ως προσώπου, που εικονίζει τον ίδιο τον Θεό. Αληθινά αυτόνομος άνθρωπος είναι αυτός, που συμπεριλαμβάνει μέσα του όλο το ανθρώπινο είναι, ο παγκόσμιος άνθρωπος, όπως ο Χριστός ως άνθρωπος. Και η συμπερίληψη αυτή γίνεται δυνατή μέσα στην παρουσία του θείου Είναι. Αντίθετα η βιοηθική αρχή του προσώπου καταργεί την αρχή του αληθινού προσώπου και τοποθετεί στη θέσης της το εγωκεντρικό άτομο. Έτσι π.χ. με βάση την αρχή της αυτονομίας υποστηρίζεται η διακοπή της κύησης, μολονότι αυτή έχει ως συνέπεια την καταστροφή ανθρώπινης υπάρξεως, που έρχεται σε αντίθεση άμεσα με τις άλλες αρχές της βιοηθικής.[\[11\]](#)

Η αρχή του προσώπου στη βιοηθική αναδεικνύει δυο στοιχεία, τα οποία είναι σημαντικά στην εφαρμογή της βιοϊατρικής τεχνολογίας :

1. Ο άνθρωπος πρέπει να αντιμετωπίζεται ως όν προορισμένο για την αιωνιότητα και
2. Πρέπει να αφήνεται δυνατότητα έκφρασης της ανθρώπινης ελευθερίας χωρίς αυτή να καταστρατηγείται σε καμία περίπτωση.[\[12\]](#)

Σημειώσεις

[\[1\]](#) Ν.Γ. Κοΐου, *Βιοηθική Συνοδικά Κείμενα Ορθοδόξων Εκκλησιών, Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε, Αθήνα 2007, σελ.:24*

[\[2\]](#) Αρχιμανδρίτη Νικ. Χατζηνικολάου, «Αρχές Ορθόδοξου Βιοηθικού Προβληματισμού», στο διαδικτυακό τόπο: http://www.bioethics.org.gr/013_Sinedriofr.html, ανακτήθηκε 27/12/2014

[\[3\]](#) Γ.Ι. Μαντζαρίδη , «Βιοηθική – η ηθική της παγκοσμιοποίησης», περιοδικό *Ινδικτός*, τεύχος 14, Ιούνιος 2001,σελ.:30-31

[\[4\]](#) Ν.Γ. Κοΐου, *Βιοηθική Συνοδικά Κείμενα Ορθοδόξων Εκκλησιών, Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε, Αθήνα 2007, σελ.:25*

[\[5\]](#) Α .Γ Μελλισάρης, « Η Ορθοδοξία και η κατάφαση του Ανθρώπινου Προσώπου », στο συλλογικό τόμο, *Η Ορθοδοξία απέναντι σε θέματα της εποχής μας* , ΕΑΠ, τόμος Β, Πάτρα 2002, σελ.:72

[6] Στ. Γιαγκάζογλου, «Το Ορθόδοξο Ήθος», στο συλλογικό τόμο Δόγμα, Πνευματικότητα και Ήθος της Ορθοδοξίας, ΕΑΠ, τόμος Α, Πάτρα 2002, σελ.:263

[7] Ιωάννη Ζηζιούλα, Από το Προσωπείων εις το Πρόσωπων . Η συμβολή της πατερικής θεολογίας εις την εννοιών του προσώπου, Θεσσαλονίκη, εκδόσεις ΠΙΠΜ, 1997, σελ.:287

[8] Ν.Γ. Κοΐου, Βιοηθική Συνοδικά Κείμενα Ορθοδόξων Εκκλησιών, Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε, Αθήνα 2007, σελ.:25

[9] Ν. Γ. Κόιος, Ηθική Θεώρηση των τεχνικών παρεμβάσεων στο ανθρώπινο γονιδίωμα, εκδόσεις Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, Αθήνα, 2003, σελ.:226

[10] Ν.Γ. Κοΐου, Βιοηθική Συνοδικά Κείμενα Ορθοδόξων Εκκλησιών, Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε, Αθήνα 2007, σελ.169-170

[11] Γεωργίου Ι. Μαντζαρίδη, Οδοιπορικό Θεολογικής Ανθρωπολογίας, Αγιον Όρος, Ι.Μ Βατοπεδίου 2005 , σελ.:223

[12] Ν.Γ. Κοΐου, Βιοηθική Συνοδικά Κείμενα Ορθοδόξων Εκκλησιών, Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε, Αθήνα 2007, σελ.:25

Παρατήρηση: το παρόν κείμενο αποτελεί τμήμα της Διπλωματικής Εργασίας “Βιοηθικά προβλήματα στην Μονάδα Εντατικής Θεραπείας” που εκπόνησε ο κ. Άγγελος Αλεκόπουλος, στο πλαίσιο του προγράμματος “Σπουδές στην Ορθόδοξη Θεολογία” της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ), με επιβλέποντα καθηγητή τον κ. Νικόλαο Κόιο και την οποία η Πεμπτουσία δημοσιεύει με τη μορφή σειράς άρθρων.

[Δείτε το προηγούμενο άρθρο της σειράς κάνοντας κλικ **εδώ**](#)